

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

utriusque Baptismatis, cur Paulus Actorum 19. A
iussit eos qui baptizati fuerant Baptismo Joan-
nis, iterum baptizari?

11 Tercio, si sacramenta nostra non causent gra-
tiam, in non penitentibus obicem, sed duntaxat
per modum objecti extrinseci fidem exci-
tent, sequitur sacramentum Baptismi non debe-
re conferri parvulis, cum illi (utpote rationis u-
su carentes) ad fidem excitari non possint.

12 Respondent Lutherani, infantibus, cum bap-
tizantur, pro eo tempore fidei elicere, Sed hoc chi-
mæritum plane est, & risu magis, quam impu-
gnatione dignum; merito que de illis dici potest
quod olim de aliis hæreticis Augustinus aiebat,
eos nimirum orationibus potius quam argu-
mentis esse juvandos.

13 Quarto ex hæreticorum sententia sequitur,
non esse maiorem aut aliam vim in nostris,
quam in antiquis sacramentis, utpote cum etiam
illa ad fidem excitarent; quod tamen est contra
Apostolum vocantem sacramenta legis anti-
quæ, per comparationem ad nova, infirma & ege-
na elementa.

14 Quinto sequitur, eodem modo prodesse sa-
cramenta audita, lecta, & meditata, quam exer-
cita; & aequè prodesse illis omnibus qui adfunt,
quando conferuntur, ac iis qui ea recipiunt, cum
in utrisque æqualiter fidem excitare possint.

15 Sexto sequitur, sacramenta fore inefficacia, si
dantur lingua Latinâ, vel Græcâ, quam non
intelligant qui ea recipiunt; tunc enim non in-
tellecta, nequeunt excitare fidem; & tamen Lu-
therani & Calvinistæ admittunt nostrum Bap-
tismum, qui semper datur lingua Latinâ, absque
alia concione, esse validum.

16 Dico secundò: sacramenta novæ legis confere-
re gratiam ex opere operato.

Hæc etiam conclusio est de fide, & definita
in Tridentino sess. 7. can. 8. his verbis: *Si quis di-*
scipulus per ipsa nova legis sacramenta ex opere operato non
conferri gratiam, sed solum fidem à divina promissione ad
gratiam consequendam sufficere, anathema sit.

17 Probatur breviter: Sacramenta conferre gra-
tiam ex opere operato, nihil aliud sonat, quam
ea conferre gratiam immediate per seipsa, ex vi-
tute quam habent ex passione Christi, quæ est
opus operatum, quo operatus est salutem in me-
dio terræ; non verò ex merito conficientis, vel
dantis, vel recipientis illa; Sed sacramenta novæ
legis conferunt gratiam, ex virtute & efficacia
à Christo ipsi communicata; non autem ex me-
rito conficientis, vel dantis, vel recipientis illa:
Ergo conferunt gratiam ex opere operato.

18 Confirmatur: In Baptismo confertur gratia
parvulis: At illa non confertur illis, mediante
aliquo actu fidei, quo ad eam se disponant, vel
ex merito conficientis, seu ministrantis tale sa-
cramentum, cum interdum minister sit malus, &
in eius administratione peccet. Ergo tunc
gratia confertur ex opere operato.

Neque est quod hæretici, modum illum lo-
quendi, ut barbarum, & Grammaticæ regulis
parum consonum despiciant, & irrideant, nam
Grammaticæ leges plerumque Ecclesia spernit.
Unde D. Augustinus in Psalmum 138. ut facilius
perciperetur, maluit dicere, *essum, usi*, quam *os*,
psi, huius rationem assignans: *Quia melius est ut*
non reprehendant Grammatici, quam ut non intelli-
gant populi. De quo eruditè Gravina tomo 2.
Præsent. in libro 4. controversia 20. generali

Tom. V.

quæst. 2. art. 1. Sed hæretici plus solent esse so-
liciti de latinitate, quam de veritate, & de mo-
do loquendi, quam de arte bene vivendi: plus
erubescunt (inquit Augustinus libro 1. Con-
fess. cap. 18.) si seclusâ aspiratione pronuntient
Omnem, quam si, interclusâ respiratione, enecent
hominem. Præterquam quod in sacra Scriptura
aliquando voces, quæ juxta communem lo-
quendi modum sunt solum activæ, repertiun-
tur usurpatæ passivè, ut patet ex illo ad He-
bræos 13. *Talibus enim hostiis promeretur Deus*, ubi
vox activa, promeretur, usurpatur passivè. Quid
ergo mirum, quod etiam Theologi verbum
operatum passivè accipiant, dicendo sacramenta
novæ legis conferre gratiam ex opere operato? Id
enim fit majoris energię & brevitas causa,
nec à linguæ Latinæ consuetudine prorsus alie-
num est, nam illa verbis quibusdam alias depo-
nentibus in participio præteriti significationem
tribuit passivam, ut videre est in istis, *interpretatus*,
meditatus, *consolatus*, *admiratus*: cur ergo Theo-
logis id ad participium operatus extendere non
licebit, cum tantis commodis, cum tot exem-
plis, cum tam illustri ratione? Præsertim, cum
non solum ante tempora Divi Thomæ hic mo-
dus loquendi in usu fuerit (ut ipse Doctor san-
ctus testatur in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 5. quæstionibus
5.) sed etiam olim Innocentius III. de sacro
altaris mysterio, libro 3. capite 5. illum usurpave-
rit dicens: *Quamvis igitur opus operans aliquando*
sit immundum, semper tamen opus operatum est muni-
dam.

S. II.

Solvuntur objectiones.

Contra primam conclusionem obijciunt
primò hæretici plura Scripturæ testimonia,
quibus fidei attribuitur justificatio. Verum hæc
in Tractatu de justificatione & merito multi-
pliciter explicata sunt, unde ad hunc locum Le-
ctorem remittimus.

Obijcit secundo Kemnitius illud ad Ephes. 5.
Mundans eam (scilicet Ecclesiam) *lavacro aquæ,*
in verbo vitæ. Ex quo Apostoli testimonio hoc
argumentum desumit: Baptismus mundat in
verbo vitæ: Sed verbum vitæ est ex fide, & ope-
ratur excitando fidem: Igitur Baptismus mun-
dat solum excitando fidem, non verò cau-
sando gratiam.

Sed faciliè respondetur, per ly *in verbo vitæ*, A-
postolum intelligere verbum consecratorium,
quod dat virtutem aquæ, & de quo ait Augu-
stinus: *Accedit verbum ad elementum, & fit sacramen-*
tum: verbum autem consecratorium non solum
habet excitare fidem, sicut verbum concionato-
rium, sed etiam causare gratiam, & animam
sanctificare; quia tale verbum est instrumen-
tum & imago Divini Verbi, quod Apostolus
appellat, *Verbum virtutis Dei, & Dei virtutem ac Dei*
sapientiam.

Obijciunt tertio hæretici: Non oportet men-
tes fidelium avertere à Deo & convertere ad
elementa vilia & creata: atqui asserere quod
per aquam, oleum, & similia, sanctificemur, est
avocare mentem à Deo: Ergo &c.

Respondeo negando Minorem, cum enim so-
cramenta sint causæ duntaxat instrumentales, à
Deo ut à causa principali virtutem sanctificandi
& producendi gratiam recipientes; cum eis
utimur

F a

utimur ad nostram sanctificationem, non separamur à Christo, sed potius ei unimur: sicut mulier laborans fluxu sanguinis, cum tetigit vestem Christi, ut sanitatem corporalem reciperet, non est averfa ab illo, sed potius ad ipsum conversa, quia talem vestem consideravit ut rem Christo coherentem, & veluti instrumentum Divinitatis ejus, ad patrandum tale miraculum.

24 Obijciunt quarto: Sicut in Scriptura dicitur de sacramentis quod iustificent, ita & de verbo Dei ac Evangelio: nam ad Romanos 1. ipsū Evangelium vocatur, *Virtus Dei in salutem omni credenti*: Sed Evangelium non aliter est virtus Dei in salutem, nisi quia fidem excitat, & proponit credenda de Deo: Ergo similiter sufficienter dicuntur sacramenta virtutes Dei ad salutem, ex eo quod excitent ad fidem: si enim hoc sufficit ut Evangelium dicatur virtus Dei, cur non etiam ut sacramentum eadem appellatione donetur?

25 Respondeo quod quando Evangelium dicitur virtus Dei in salutem omni credenti, per ly Evangelium, non intelligitur solum verbum concionatorio excitans nos ad fidem, & proponens credenda, sed etiam lex Evangelica, quæ non excludit sacramenta, & ratione sacramentorum quibus iustificat, virtus Dei est. Quod ut magis declaratur, Advertendum est, Legem Evangelicam duplici verbo constare; verbo scilicet concionatorio, quod mentem illuminat, & fidem excitat, & Christi, ut est Dei sapientia, instrumentum est; & verbo consecratorio, quod sacramenta constituit, animam sanctificat & gratiam causat, atque ratione mixtæ virtutis & efficacæ quâ pollet, est imago & instrumentum Verbi Divini, ut est Dei virtus, ut in solutione secundæ objectionis insinuavimus. Quando ergo Evangelium, *Dei virtus* appellatur, hoc debet intelligi de Evangelio seu lege Evangelica, ut includente verbum consecratorium, quo sacramenta constituuntur. Unde ad argumentum in forma, *incessa Majori, Minor neganda est*; falsum enim est quod Evangelium, seu lex Evangelica, non aliter sit virtus Dei in salutem, nisi quia ad fidem excitat, & proponit credenda, potius enim virtus Dei dicitur, ex eo quod iustificat, & gratiam causat, quod ipsi ratione sacramentorum quibus constat, competit.

26 Obijciunt quinto: 1. Petri 3. Dicitur: *Vos nunc simili forma salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientie interrogatio in Deum, per resurrectionem Iesu Christi*. Quibus verbis Apostolus videtur innuere, quod ipsa ablutio carnis, non operatur in Baptismo salutem, sed fides quæ conscientia bona interrogatio dicitur. Unde Augustinus Tractatu 80. in Joan. explicans illa verba: *Iam vos mundi estis, propter sermonem quem locutus sum vobis, sic dicit: Quare non ait, mundi estis propter Baptisma meum, quo loti estis, sed ait propter verbum quod locutus sum vobis, nisi quia & in aqua verbum mundat; id est detrahe verbum, & quid est aqua nisi aqua? Et infit: Unde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluit, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur*

27 Respondeo sensum Apostoli non esse illum quem fingunt hæretici, nempe quod sola fides & non ablutio seu Baptismus non sanctificat (alioquin sibi contradiceret Apostolus, nam antea dixerat Baptismus salvare eos qui baptizantur, sicut acce salvavit Noë & familiam ejus) sed his verbis solum intendere, quod salus à Baptismo proveniens, seu fructus Baptismi, non

est emundatio sordium carnis, sed anime sanctificatio, quam bonæ conscientie interrogatio nem appellat; cum anima gratia, charitate, & aliis habitibus supernaturalibus instructa, moveatur perfectè pendens à Deo, nullamque egrediatur operationem Deo inconsulto, seu non interrogato; id est nisi prius videatur, suam operationem Deo placituram. Vel ut alii volunt, his verbis alludit Apostolus ad morem Ecclesiarum, quæ baptizandum interrogat, num velint remanere diabolo? & respondet, *Volo*.

Ad Augustinum facile respondetur, quod quando dicit aquam Baptismi non mundare, sed verbum, non loquitur de verbo concionatorio sed de consecratorio, de quo dixerat, *Aqua verba ad elementum, & fit sacramentum*; & solum intendit, quod ipsa ablutio exterior in Baptismo, nihil prodesset, si verba consecratoria, quibus ejus forma constat, ei non adjungerentur. Cum vero subdit: *Nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur*, solum intendit, verbum Christi, sive sacramentale, non habere quod iustificet, quia dicitur, id est secundum sonum materiale & exteriorem; sed quia creditur, id est propter sententiam verborum, qui fide tenetur. Sic enim hanc locum intelligit & interpretatur S. Thomas super quæst. 60 art. 7. ad 1.

Obijcies sexto contra secundam conclusionem: Si sacramenta ex opere operato conferunt gratiam, non exigeretur in suscipiente aliqua dispositio: Sed hoc est falsum, nullum enim sacramentum gratiam confert sine aliqua dispositione, saltem in subiecto capaci: Ergo nullum sacramentum gratiam confert ex opere operato.

Respondeo negando sequelam Majoris, causalitas enim ex opere operato, non excludit opus operantis, ut dispositionem ad gratiam, sed excludit opus operantis, ut rationem principalem & quasi effectivam habendi gratiam; seu excludit opus operantis, ut principium à quo habet vim suam, cum illam habeat ex meritis Christi. Sacramenta ergo non dicuntur à Theologis conferre gratiam ex opere operato, ex eo quod eam sine fide, aut bono motu cordis, aut absque ulla dispositione suscipientis conferant, ut falsò Calvinus, & Melancthon, supra citati, ipsis attribuant; sed quia eam conferunt ex meritis passionis Christi, quæ est opus jam operatum, & quæ eam conferunt ultra propriam dispositionem suscipientis, sed non sine illa.

ARTICULUS II.

Quomodo sacramenta producant gratiam, an instrumentaliter physici, vel solum moraliter?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia

Cum secundum fidem Catholicam sacra-
mentis novæ legis aliquod
genus causalitatis convenire, ut patet ex dicto
articulo præcedenti, celebris est disputatio inter
Theologos, & magna partium contentio re-
pergitur, de genere seu modo causalitatis, quod de-
bet ipsis attribui. Sed ut sententiarum varietas
clare percipiatur, & ad aliquem ordinem redeamus.